

ДИСТАНЦІЙНИЙ ФОРМАТ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Анотація

Головна ідея статті полягає в описі концептуальної моделі дистанційного курсу розвитку (ДКР) психологічних компетенцій «Успіх» (ПКУ). Курс проєктується на принципах проєктно-технологічної методології; цільова аудиторія курсу – це дорослі люди, які мають потребу у розвитку психологічних компетенцій: мешканці сіл, малих міст і закритих адміністративно-територіальних утворень, люди з особливими потребами, викладачі ВНЗ, тренери і соціальні працівники, працівники сфери освіти, що бажають використовувати ДКР під час проведення навчання психологічних компетенцій, які ведуть до зростання якості життя. Описано структуру дистанційного курсу «Успіх», принципи його побудови.

Ключові слова: дистанційне навчання, розвиток психологічних компетенцій, психологія успішності, навчання дорослих.

Нині система освіти дорослих зазнає істотних змін. Однією з найбільш значущих є перехід від традиційного синхронного навчання до асинхронного. До того ж відбувається постійне збільшення мінімального обсягу знань, необхідного кожній людині, підвищується також потреба у суто психологічних знаннях. У зв'язку з цим актуальною проблемою є зміна інформаційно-репродуктивного підходу в системі освіти та розвитку дорослих новими технологіями. Для організації такої підтримки науковими та бізнес-організаціями створюються курси для Інтернет-середовища у вигляді інтерактивних підручників, електронних книг, навчання по електронній пошті і т. д. Ефективність цього навчання багато в чому пов'язана з впровадженням якісних, психологічно обґрунтованих інформаційних технологій дистанційної освіти. Особливо це актуально для жителів сіл і в містах, віддалених від крупних освітніх центрів, для соціально-активних дорослих, які мають обмаль вільного часу для саморозвитку. Кінцева мета інформатизації системи освіти дорослих – забезпечити сучасну якість і доступність для всіх бажаючих, незалежно від місця їх мешкання і соціального статусу.

Такі технології – результативний інструмент управління розвитком дорослих, ми визначаємо їх ефективність і в навчанні психологічних компетенцій, зокрема психології успішності, напрямку, що активно розвивається. Суб'єкт потребує відчуття успіху, об'єкту необхідне підтвердження від оточення, «зовнішній» результат. Це означає, що залежно від відчуття себе об'єктом чи суб'єктом ми вагатимемося у виборі прийнятної особистої моделі успіху, її критерізації, створенні так званої «еталонної моделі успіху». Суб'єктивізація – об'єктивізація терміну «успіх», категоризація його, різні концепції і моделі займали і займають різні наукові напрямки, такі як філософія, соціологія, політологія, економіка, теорії управління. Прикладні аспекти даної теми цікавлять всіх: і як прагнення до досягнення – «бути успішним» або через протестні реакції – «не це головне» [5]. Отже, ми вважаємо створення програми розвитку психологічних компетенцій (психології успішності) в рамках «дистанційного курсу розвитку (ДКР) психологічних компетенцій «Успіх» (ПКУ), разом ДКР-ПКУ», націлена на створення електронного інтелектуального інтерактивного середовища для розвитку дорослих в дистанційній формі в напрямку психологічних знань.

До цільової аудиторії, на яку розрахований проєкт, відносяться:

- жителі сіл, малих міст і закритих адміністративно-територіальних утворень, які бажають здобути якісну освіту на високому рівні;
- люди з особливими потребами;
- російськомовні, україномовні учні з ближнього і далекого зарубіжжя, що бажають здобути психологічну освіту рідною мовою;
- викладачі ВНЗ, тренери і соціальні працівники, працівники сфери освіти, що бажають використовувати ДКР під час проведення навчання психологічним компетенціям, які ведуть до зростання якості життя.

Аналіз психологічної літератури, показує, що в країнах СНД, Європи і США в даний час немає розвиненої єдиної психологічної теорії успішності, при цьому в країнах СНД, особливо Росії, Україні, є психологічна комплексологія, часте архитипове неприйняття успішності, немає культури успіху, немає моделей успішності. Немає єдиного психологічного визначення життєвого успіху особи. Водночас ми безпосередньо пов'язуємо психологію успішності з ментальними моделями, оскільки саме ефективна ментальна модель дає суб'єктові переживання, відчуття, визнання успіху [2]. Також не існує інтерактивних, дистанційних програм розвитку даних компетенцій. Широко представлені дистанційні курси розвитку бізнес-навичок, оволодіння певними бізнес-технологіями, профільні навчальні курси для школи та ВНЗ.

Саме слово «успіх» – слов'янського походження, але поняття це в нашому пострадянському суспільстві несе на собі наліт або західної, або східної філософії, світовідчужання. Психологічний термін «успіх» як визначення вимагає у свідомості (тут в ментальній моделі) людини мати уявлення про успіх і його критерії. Без критеріїв термін не є повним. Ми зібрали колекцію понять «успіху» в різних галузях: філософія, соціологія, бізнес-середовище, педагогіка, психологія, розгорнутий аналіз та висновки наведені у наших попередніх наукових розвідках.

У психологічних концепціях поняття успіху розглядається як основа успішної самореалізації (К.Г. Юнг, А. Адлер, К. Хорні); як тенденція до самоактуалізації (А. Маслоу, К. Роджерс). У соціальній, педагогічній та інженерній психології також є посилення

на тему (Е. Вовк, І.А. Зимова, А.І. Кагарманова, З. Ю. Ключніков, Б.В. Кулагін, А.К. Маркова та ін.). Багато сучасних діячів, бізнес-лідери, політики, бізнес-оглядачі також вкладають свій внесок в побутову концепцію успіху, описуючи свої алгоритми або підходи (Р. Бренсон, С. Кові, А. Менегетті, Д. Трамп, Б. Шефер та ін.). Багато сучасних діячів, бізнес-лідерів, політиків, бізнес-оглядачів також вкладають свій внесок в побутову концепцію успіху, описують свої системи, алгоритми або підходи (Р. Бренсон, С. Кові, А. Менегетті, Д. Трамп, Б. Шефер та ін.) [3, 4, 5, 6, 8].

Для відчуття, усвідомлення успіху необхідні одночасно інтеграція із суспільством і виділення з нього як індивідуальності, тобто рівновага соціальної і особистісної ідентичностей людини. Таким чином, орієнтація більшою мірою на зовнішні, суспільно обумовлені параметри створює головну проблему подвійного розуміння успіху або неуспіху особистості в концепціях ідентичності. Тобто успіх може розумітися як усвідомлення і максимальний прояв своєї індивідуальності. Проте суспільне визнання досягнень й успіхів особи визнається важливим чинником, що обумовлює отримання особистісної цілісності (як структури життя, що породжує сенси життя і направляє особистісні устремління), а також специфіку її вмісту. [5].

У нашому дослідженні ми пропонуємо науковий підхід до комплексного дослідження теми успіху, створити еталонну модель розвитку психологічних компетенцій успішної людини та вибудувати дистанційний курс розвитку. Ми можемо виділити критерії свого успіху, можемо управляти ментальною моделлю успіху – створювати її для себе й інтегрувати в себе, досі у науковому середовищі не було створено подібних комплексних розвиваючих програм, доступних широкому загалу. Попередні статті були присвячені поняттю «успіх», структурі адаптивних (тут успішних) ментальних моделей дорослих людей та їх змістові [3].

Отже, метою цієї наукової розвідки є розгляд проекту дистанційного курсу ДКР-ПКУ, технологічної платформи та психолого-педагогічного підґрунтя такої програми.

Спочатку стисло нагадаємо про базис для опису успішності: це «ментальна модель», яка є системним утворенням в структурі інтелекту, так звана «Тріада особистості», містить три підсистеми: ставлення до оточуючих, до світу, та до самого себе. У її структурі поєднуються інтелектуально-діяльнісні складники, які пов'язані зі структурою та досвідом індивіда. Структура та особливості зв'язків між зазначеними складниками зумовлюють індивідуальну структуру кожної конкретної особи за певної типовості її компонентів. Від побудови ментальних структур залежать конкретні прояви інтелектуальної активності, більше того, особистісні властивості та характеристики соціальної поведінки людини, саме ментальна модель робить так звану «індивідуальність» за змістом складників ментальної моделі аналогічною, але через ієрархію, зв'язки – несхожою на інших, успішною, чи навпаки. Ментальна модель дорослої людини виступає і як ресурсний центр, ввімкнення такої функції можливе самостійно (під впливом робочого алгоритму ментальної моделі), або з допомогою організованої ззовні рефлексії, як у режимі реальної дії, так і під впливом дистанційних форм впливу [2].

Ресурсну якість функції чи перехід в «успішний» стан, виражено у тому, що вона «вмикає» в людині такі ефекти:

- мотивація для змін, розвитку, запит на зміну;
- енергія для діяльності, для реалізації обраних змін;
- позитивний емоційний стан.

Тривалість цих ефектів залежить від низки чинників, але в більшості випадків короткострокова. Ця функція і стала предметом детального наукового вивчення, тому що є дуже впливовою на суб'єктивне відчуття людиною задоволеності від життя. Як вище зазначалося, через розвиток персональної мислєдіяльності чи під впливом ефекту регулятивної функції відбувається трансформація ментальних моделей дорослих у бік створення бажаної моделі, більш адаптивної, тобто успішної. Системномислєдіялісна парадигма, яка є нашою технологічною платформою, розглядає розвиток як акт рефлексивно організованої діяльності, що має власну структуру. Структура акту трансформації (розвитку) містить такі елементи:

- певну життєву ситуацію розвитку особистості як історично існуючі форми організації свого простору;
- процес зміни ситуації в нову форму, тобто трансформація, через природні механізми перетворення та методологічно організовану діяльність;
- результат трансформації – адаптивна ментальна модель з наслідками її діяльності, які комплексно трактуються як успіх [2].

Для створення систем впливу на підвищення ефективності діяльності ментальної моделі нами досліджено поняття успішності в різних наукових та науково-популярних сферах та віднайдено таке власне психологічне визначення успіху: успіх – це діяльність, що направлена зовні або всередину, що приводить суб'єкт діяльності до бажаного результату, який перевіряється об'єктивно, суб'єктивно або обома засобами, з прогнозованими, або допустимими витратами, і на бажаний термін з можливістю виділити модель діяльності такою, що приводить до успішних підсумків і повторити її. Ми можемо створити певну дистанційну інтерактивну програму розвитку в напрямку підвищення психологічних компетенцій, які дозволять дорослій людині створити проект власної адаптивної ментальної моделі, індивідуальну модель успіху шляхом засвоєння курсу дистанційного розвитку «Успіх». Тобто, саме спираючись на розроблене нами поняття, структуру і характеристики ментальних моделей, моделі успішності дорослих та критерії успішної моделі, визначених принципів успішності, ми можемо розробити технологію підвищення психологічної компетентності дорослої людини.

Ми плануємо створити єдиний, комплексний дистанційний курс, який об'єднує і підсилює ментальну модель в таких аспектах, як гендерні, кроскультурні, вікові відмінності, соціально-психологічні і бізнес-критерії успішності, через створення своєї

моделі успіху й інкорпорувати її в ментальну модель випробовуваних. На основі наукового дослідження, запланованого на 4–7 років, ми плануємо створити модель психологічного посилення особистості через управління ментальною моделлю успіху, наукова база проектно-технологічного експерименту якої є дистанційна форма роботи.

Реалізація проекту «Дистанційний курс розвитку психологічних компетенцій «Успіх»(ДКР- ПКУ)» вимагає розв'язання таких завдань:

- розробка електронних контент-блоків для річних курсів з усього спектру питань, що виносяться на ДКРПК-ПУ;
- розробка контент-блоків для елективних курсів з метою поглиблення навчання певним компетенціям і його індивідуалізації.

Етапи розробки дистанційного курсу розвитку психологічних компетенцій «Успіх» побудовані нами в такій послідовності: першим етапом йде аналіз психологічної, соціологічної, наукової і популярної літератури, бізнес-джерел, базових філософських і теософських робіт, робочих технологічних платформ для створення курсів дистанційного навчання, аналіз існуючих дистанційних програм; другим етапом ми бачимо необхідність сформувати проект очікуваного результату, проект дистанційного курсу «Психологія успішності», оскільки формат нашого наукового дослідження побудовано в логіці проектно-технологічного підходу. На третьому етапі ми плануємо провести дослідницьку роботу в експериментальних групах, згідно до проекту етапу (перша група «дистанційної дії» і друга – «експериментальна група», тренінговий формат). Мета цієї роботи – виявити закономірності успіху, визначити диференціюючі ключі в психологічних аспектах ментальної моделі. Четвертий етап – це формалізація виявлених закономірностей і характеристик, опис ходу проектного експерименту, застосованих технологій, створення коректив до технології впливу на підвищення психологічної компетентності дорослих у галузі психології успіху, створення дистанційного бета-курсу «Підвищення психологічної компетентності дорослих «Психологія успішності»». Апробація результатів теорії базується на таких двох дослідницьких контентах: дистанційний курс тривалістю 12 місяців і експериментальна тренінгова група тривалістю 16 місяців – це п'ятий етап. У результаті проектного дослідження провести фіксацію результатів і корегування теорії і практичних технологій.

Структура курсу нами побудована на принципах проектно-технологічного підходу. Усі електронні блоки будуть мати модульну структуру. Навчальний рік складається з 3 модулів (відповідно до структури трансформації ментальних моделей на більш успішні) 25 модулів, кожен з яких триває від 3 до 5 днів. Навчальний модуль включає:

- лекційний матеріал, що містить текстовий «файл» з гіперпосиланнями і мультимедійним супроводом;
- мотиваційний матеріал, що містить інтерактивні блоки, відеоматеріали – приклади з теми, додатковий матеріал для вивчення, розроблену нами мотиваційну гру «прогноз – цитатник», створену за принципом системомислительського методу;
- інтерактивний тест on-line з обмеженням за часом для самоперевірки засвоєння теоретичного матеріалу;
- практичне заняття, орієнтоване на закріплення отриманих знань і їх використання у виробничій, побутовій і соціальній сферах;
- після кожного п'ятого навчального модуля студент виконує тематичний тест, що охоплює матеріал попередніх п'яти модулів. Виконання тесту відбувається в режимі off-line, а введення відповідей в режимі on-line. Після того автоматично студент отримує свій рівень (за своїми результатами) і доступ до еталонного розв'язку;
- кожен десятий навчальний модуль завершується письмовою атестаційною роботою, яку можна переслати кураторові-тьютору вкладеним файлом або звичайною поштою;
- завершується курс дводенним асесмент-тренінгом.

Тематичні тести ми створюємо за кластерним принципом «АВС»:завдання з вибором відповідей (тип А) і завдання з короткою конструйованою відповіддю (тип В), а контрольні роботи складаються із завдань з відповіддю у вільній формі (тип С).

Таким чином, типовий навчальний курс містить 25 лекцій, 25 тестів для самоконтролю; 25 практичних занять; 5 тематичних тестів, 2 атестаційні роботи і асесмент-тренінг. В основі створення і супроводу ДКР-ПКУ лежить система побудови освітнього контенту, розроблена спеціалістами нашої лабораторії (нових інформаційних технологій навчання, Інституту психології імені Г.С. Костюка). Дане середовище дозволяє створювати закінчені лекційно-практичні курси, оснащені мультимедійними засобами. Окрім різних ресурсів, система містить велику різноманітність елементів, які можуть бути використані для створення на базі типового дистанційного курсу – індивідуальних курсів будь-якого типу (анкета, відеоматеріали, глосарій, завдання, опит, пояснення, тест, лекція).

Наш досвід створення курсів у системі дистанційного навчання показує, що, перш за все, для успішного навчання в такому форматі необхідно враховувати такі вимоги:

- ДКР має бути динамічною, на протиположність статичній;
- необхідно постійно підтримувати інтерес студента, через підтримку зацікавленості та підготовчими діями – створення грейдової моделі студента та засобів впливу для кожного грейд-рівня, попередні роботи зі створення готовності тощо;
- керуваність процесу інтерактивного втручання системи проти методу: залишати студента наодинці з купою навчального матеріалу в системі;
- в основі навчання повинен лежати системомислительський підхід – важливо створення системи, де є усвідомленим:

що, навіщо і як я роблю, які можуть бути наслідки та ризики;

- суб'єктний, проектний, продукто-цільовий підхід (є проєкт кінцевої мети) – «я вчусь заради цього!» проти об'єктного підходу – «мене вчать на люди!».

Заради реалізації цих вимог у своєму курсі ДКР-ПКУ ми використовуємо такі різноманітні елементи навчання, об'єднані нами у такі групи як:

- лекція: відеоматеріали – приклади з теми, Інтернет-довідники, еталонні моделі, мультимедійні тексти;
- тест: тест-тренінг, інтерактивний тест самоконтролю, діагностичний тест, тематичний тест, письмові атестаційні роботи, асесмент-тренінг;
- практичні завдання: творчі та практичні завдання, форуми, чати, мотиваційний відеоматеріал та ігри.

Розглянемо ці групи детальніше. Лекції будуються за типом чергування блоків з теоретичним матеріалом, інтерактивними мотиваційними та навчальними блоками і блоків із запитаннями. Послідовність чергування заздалегідь визначається автором лекції. Матеріал лекції будується так, щоб в основі навчання лежав діяльнісний підхід. Тобто практично в кожному параграфі міститься міні-завдання, це дозволяє змінювати форму діяльності учня (конструктор, етапне виконання дій зі здобуттям певного очікуваного результату тощо). Після кожної лекції обов'язково йде тест самоконтролю. Цей тест, зазвичай, складається з 10–15 запитань, час проходження даного тесту обмежено 10–15 хвилинами. Запитання можуть бути різними: з вибором відповіді, з короткою відповіддю, проектні запитання, тому подібне. Після закінчення лекції студенти проходять тест для самоконтролю, який допомагає їм перевірити, наскільки вони засвоїли матеріал, повторити його. Такі тести містять коментарі до кожного варіанту відповіді (як правильного, так помилкового), на виконання цих тестів відводиться необмежена кількість спроб, як із нарахуванням штрафних балів за помилкові відповіді, так і без них.

Після проходження модульного блоку студент виконує письмову атестаційну роботу, вона обмежена не часом, а кількістю спроб (від 1 до 3-х). Запитання атестаційної роботи складніші порівняно з попередніми, вони потребують синтезу отриманих знань. Після проходження атестації студент отримує свій результат, виражений у грейд-рівні, що є допуском на наступний рівень або рекомендацією повторно пройти блок. Тут є можливість проглянути свої відповіді і порівняти їх з еталонними, наведені принципи розв'язування завдань. У кожного студента є власний «Щоденник курсу», де зберігається архів тестів, атестацій, виконаних завдань та їх аналіз, цей засіб дозволяє і студенту і тьютору бачити всі засвоєні блоки, слабкі сторони знань та динаміку проходження курсу як кожного студента окремо, так і цілих груп.

Як засіб реалізації принципу інтерактивності також використовуються різні типи форумів. Нами проєктовані такі приклади форумів: «запитання – відповідь», «кімната ситуацій (кейсів)», «аналітична кімната», чат. Ці засоби є важливими, тому що один із важливих компонентів ДКР є комунікаційний, тобто такий, що відповідає за організацію спілкування учасників дистанційного курсу. Основними засобами, що дозволяють студентам спілкуватися зі своїми тьюторами, а також між собою, крім вищеперахованих, є такі: електронна пошта та обмін особистими повідомленнями. Така система дозволяє реалізувати всі основні механізми спілкування:

- перцептивний (що відповідає за сприйняття);
- інтерактивний (що відповідає за організацію взаємодії);
- комунікативний (що відповідає за обмін інформацією) [1].

Програмний продукт розроблений відповідно до світових стандартів інформаційних навчальних систем повинен забезпечувати такі характеристики:

- можливість взаємодії різних систем, тобто бути інтероперабельним, системно-інтегративним інструментом;
- здатність до тиражування або повторення: можливість використовувати всі компоненти системи стільки, скільки є необхідним, що підвищує ефективність засвоєння матеріалу;
- адаптивність, тобто можливість включення інноваційних інформаційних технологій без перепроєктування системи і наявність вбудованих методів для забезпечення індивідуалізованого навчання;
- надійність, довговічність, тобто актуальність розроблених стандартів і період ефективної роботи певний проміжок часу (від трьох років) без тотального перепрограмування;
- фізичну доступність: дає можливість працювати із системою з різних місць (локально і дистанційно, з навчального класу, з робочого місця або з домашнього персонального комп'ютера);
- Інтуїтивно-зрозумілі програмні інтерфейси, що забезпечують можливість роботи людям різного освітнього рівня, різних фізичних можливостей (включаючи інвалідів), різних культур;
- економічну доступність, оскільки студент працює з дистанційним курсом протягом року.

Наш дистанційний курс проєктується за принципами інтерактивної роботи, яка включає спільну роботу, активне навчання, критичну рефлексію, він побудований нами на суб'єкт-суб'єктному підході (див. табл. «Проектний дистанційний курс «Успіх»):

Таблиця

Проектний дистанційний курс «Успіх»

Модуль	Теми модуля
<i>Блок 1. Формування уявлення про власну життєву ситуацію (розвиток особистості як історично існуюча форма</i>	

<i>організації свого простору)</i>	
Модуль 1: Формування існуючої ментальної моделі	<ol style="list-style-type: none"> 1. Тестування. Авторські розробки (опитувальник «ментальна модель», «П'ять критеріїв», проєктивне анкетування). 2. Форум-перевірка (віртуальне обговорення профілю свого резюме з іншими учасниками за наданою тьютором схемою). 3. Методика «Наративний портрет».
Модуль 2: Психологія успішності: антологія питання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історичний ракурс питання. Аналіз сучасних та класичних та науково-популярних наукових моделей успіху. 2. Модель успіху. Поняття успіху. Зв'язок психології інтелекту та психології успіху. 3. Комплексна теорія успішності за Ільїною. 4. Принципи успіху. 5. Закони теорії «Психологія успіху»
Модуль 3: Психологічні компетенції успішної особистості	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дванадцять базових психологічних компетенцій. 2. Критеріальна концепція успішності. 3. Полюсні поняття «успішність/неуспішність»
Модуль 4: Сім кластерів психології успішності -	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вікові особливості 2. Гендерні моделі. 3. Соціальні стратегії успіху. 4. Філософські та релігійні підходи. 5. Кроскультурні моделі успішності. 6. Бізнес-стратегії успішності. 7. Індивідуальні стратегії – Технологія «Успіх-мозаїка»
Модуль 5: SWOT-Аналіз факторів власної ментальної моделі сьогодення.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створення власної еталонної бази «Мій успіх-1». Авторська технологія «Арифметика життя». 2. Модель «Порівняння з еталоном». 3. Аналітика сильних та слабких сторін, загроз та можливостей власної ментальної моделі за SWOT моделлю аналізу
Тест 1-5. Тематичний тест, що охоплює матеріал попередніх п'яти модулів	
Модуль 6: Формування проекту	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формування кінцевої проєктної моделі успіху «Мій успіх-2».
Модуль 7: Ініціація змін.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічні основи трансформації ментальних моделей. 2. Авторська технологія «Ініціація змін». 3. Створення психологічної готовності до змін. 4. Теорія кризової та керованої трансформації моделі успішності дорослої людини
Блок 2. Процес зміни ситуації в нову форму, тобто трансформація, через природні механізми перетворення та методологічно організовану діяльність	
Модуль 8: Технології розвитку дорослих	<ol style="list-style-type: none"> 1. Трикутник розвитку дорослої людини. 2. Цикл навчання Колба. 3. Критерії оцінювання результатів змін
Модуль 9-10: Технології розвитку психологічних компетенцій успішності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Модель розвитку «П'ять критеріїв», розробка Ільїної [3]. 2. Технології розвитку психологічних компетенцій успішності
Тест 6-10. Тематичний тест, що охоплює матеріал попередніх п'яти модулів	
Атестаційна робота № 1 після 10-ти модулів	
Модуль 11: (продовження)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Технології управління ресурсним станом. 2. Технології «Антивигорання». 3. Технологія «Антистрес». 4. Емоційний інтелект
Модуль 12:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Технології комунікативної компетентності.

(продовження)	<ol style="list-style-type: none"> 2. Розвиток здатності встановлювати конструктивні відносини в афективному та соціальному-професійному контекстах. 3. Імідж. Етикет. 4. Управління конфліктами
Модуль 13: (продовження)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Технології управління фінансовою успішністю. 2. Технології «Калькулятор». 3. Управління власним бюджетом
Модуль 14: (продовження)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Технології розвитку (зміна поведінки, навчання, управління залежностями)
Модуль 15: (продовження)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Технології управління станом здоров'я. 2. Валеологія для дорослих
Тест 11-15. Тематичний тест, що охоплює матеріал попередніх п'яти модулів	
Модуль 16-20: Технології розвитку психологічних компетенцій успішності	<p>Когнітивно-поведінкові технології:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. СМД технологія у розвитку успішної особистості. 2. Інтелектуальні вміння успішної особистості (баланс функцій, сприйняття, обробка фіксація інформації, вирішення задач, мова і мовлення, пам'ять та увага, рефлексія, інтелектуальні стратегії тощо) за М.Л. Смульсон [7]. 3. Розвиток креативності (пошукова активність, творче мислення, мудрість, неявні процедурні життєві знання) за Стернбергом та Балтес. 4. Кроскультурні аспекти
Тест 16-20. Тематичний тест, що охоплює матеріал попередніх п'яти модулів	
Атестаційна робота № 2 після 10-ти модулів	
Модуль 21: Гендерні аспекти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Жіночі стратегії успіху. Чотири базові стратегії та комплексна стратегія. 2. Чоловічі стратегії успіху. Дві базові стратегії та комплексна стратегія. 3. Стратегія «Бермудський трикутник». 4. Принципи створення історично-існуючих, неусвідомлених стратегій
Модуль 22: Вікові стратегії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи вікових криз за Крайгом. 2. Періодизація еволюційних змін: річні, трирічні, п'ятирічні, семирічні, дев'ятирічні та поєднані. 3. Стратегії посилення особистості. Вікові аспекти
Блок 3: Результати трансформації – адаптивна ментальна модель з наслідками її діяльності, які комплексно трактуються як успіх	
Модуль 23: Аналітична сесія «Мій успіх»	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз розробленого проекту власної успішності та її наслідків за методикою Кіркпатріка. 2. Тестування. Виявлення змін у ментальній моделі (порівняння з результатами першого тестування). 3. Виявлення «обмежувальних ліній» у власній ментальній моделі. 4. Створення плану підтримки змін. Технологія «Бензолне кільце Веблера». 5. Психотерапевтичні форуми. Презентація власних результатів та аналіз їх за методикою «Коло змін»
Модуль 24: Проблемна сесія	<ol style="list-style-type: none"> 1. Перевірка дії трансформованої ментальної моделі у змодельованих ситуаціях. Методика «Шість кроків». 2. Презентація за технологією «Шлях мого успіху». 3. Обговорення презентації на майстер-сесії у форумі, куратором сесії є тьютор
Модуль 25: Аналітична сесія «Твій успіх»	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз обраного тьютором (за східною комплексологією) проекту успішності та його наслідків для іншого студента за методикою Кіркпатріка. 2. Тестування. Виявлення змін у ментальній моделі (порівняння з результатами першого тестування). 3. Виявлення «обмежувальних ліній» у аналізованій ментальній моделі. 4. Створення плану підтримки змін. Технологія «Бензолне кільце Веблера». 5. Психотерапевтичні форуми. Презентація висновків-результатів та їх аналіз за методикою «Коло змін» у ролі ко-тьютора
Тест 20-25. Тематичний тест, що охоплює матеріал попередніх п'яти модулів	
Дводенний асесмент-центр	<ol style="list-style-type: none"> 1. Закріплення результатів. 2. Формування моделі курсу «Успіх». 3. Внесення доповнень та пропозицій

Підводячи підсумок, хотілося б сказати, що така дистанційна форма навчання легко упродовжується в навчальний процес, при цьому дозволяє отримати спеціалізовану психологічну освіту, підвищує інтерес дорослих до власного розвитку, взагалі підвищує відповідальність за власне життя та вдовolenість ним. Саме для цього у ДКР-ПКУ студент має можливість після першого

тестування варіювати зміст власної програми – отримати повний курс або пройти вибіркові курси.

Отже, процес навчання з використанням модульного суб'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища ДКР-ПКУ має низку переваг, що дозволяють реалізувати такі методичні принципи: великий мотиваційний потенціал; конфіденційність; інтерактивне навчання, навіть більше ніж під час роботи в аудиторії; зниження або відсутність «страху помилки»; можливість неодноразового повторення матеріалу, що вивчається; модульність; динамічність доступу до інформації; доступність; наявність постійно активної довідкової системи; можливість самоконтролю; відповідність принципу розвивального навчання; індивідуальний підхід; забезпечення педагогічних принципів наочності і багатоваріантності представлення інформації; комплексне поєднання цих принципів. Такі властивості даної програми ДКР-ПКУ допомагають розв'язати одне з основних завдань, поставлене нами – формування у дорослих студентів психологічної компетентності в напрямку психології успішності, що, очікувано, спричинить підвищення якості життєдіяльності самостійними зусиллями, цей наслідок ми вважаємо особливо цінним у сучасних реаліях.

Перспективами наших наступних досліджень є розробка контенту описаних модулів ДКР-ПКУ, опис процесу бета-тестування курсу та формалізація отриманих результатів, на системній базі котрих ми плануємо посилити емпіричними даними створену нами комплексну теорію успішності дорослої людини.

Список використаних джерел

1. *Андреев А.В.* Опыт создания учебных курсов в системе дистанционного обучения./[Андреева С.В., Бокарева Т.А., Доценко И.Б.]. [Электронный ресурс] – Таганрог: ЦДП ТТИ ЮФУ (ТРТУ), 2008. – Режим доступа: – http://www.cdp.tsure.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=164&Itemid=330.
2. *Ільїна Ю.Н.* Трансформації ментальних моделей в осіб середнього віку у кризових життєвих ситуаціях: Дис. канд. психол. наук: УДК 159.95 – 053.85:316.485. – К., 2007. – 240 с.
3. *Ільїна Ю.М.* СМД-тренінг по трансформації ментальних (розумових) моделей дорослих: Методичний посібник для проведення тренінгу «Управління змінами». – К.: ЦТІ, 2007. – 80 с.
4. *Ключников С. Ю.* Фактор успеха: новая психология саморазвития – М.: Беловодье, 2002. – 480 с.
5. *Макаревская Ю.Э.* Влияние продолжительного неуспеха в учебно-профессиональной деятельности на личностную идентичность студентов // [Электронный ресурс] Электронный журнал «Исследовано в России». – 2006. – С. 1658-1672. // Режим доступа: <http://zhurnal.ape.relarn.ru/articles/2006/178.pdf>.
6. *Менегетти А.* Система и личность / Сост., подгот. текста С.Н. Сиренко. – М.: Серебряные нити, 1996. – 128 с.
7. *Смольсон М.Л.* Психология развития интеллекту: Монографія. – К.: Нора-Друк, 2003.– 298 с.
8. *Юнг К.Г.* Избранное / Пер. с нем. Е.Б. Глушак, Г.А. Бутузов, М.А. Собоцкий, О.О. Чистяков. Отв. ред. С.Л. Удовик; Худ. обл. М.В. Драко. – Мн.: ООО «Попурри», 1998. – С. 85–93.

ДИСТАНЦИОННЫЙ ФОРМАТ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ

Ільїна Ю.

Аннотация

В статье описана концептуальная модель дистанционного курса развития (ДКР) психологических компетенций «Успех» (ПКУ) для взрослых студентов. Курс спроектирован на принципах проектно-технологической методологии; целевая аудитория его это взрослые, у которых есть потребность в развитии своей психологической компетентности, а также жители малых городов и сел, люди с особенными потребностями, русскоязычная диаспора, сотрудники сферы образования. Описана модульная структура дистанционного курса «Успех», принципы построения.

Ключевые слова: дистанционное обучение, развитие психологических компетенций, психология успешности, обучение взрослых.

DISTANCE FORMAT OF PSYCHOLOGICAL COMPETENCIES DEVELOPMENT

Ilina Yu.

Resume

The paper is focused on the conceptual model of the distance learning course (DLC) “Success” aimed at the development of psychological competencies. The course was developed on the basis of design technology method and intended for adults that are in need of psychological competencies development, i.e. inhabitants of villages, towns, people with special needs, university faculty, trainers and social workers, educators, who want to use DLC in the process of psychological competencies development that are the result in enhancement of life quality. The structure of the distance learning course “Success” and underlying principles is described.

Keywords: distance learning; psychological competencies development; psychology of success; education of adults.